

Nr 58

Av herr **Svenungsson m. fl.**, om utredning rörande åldringsvården.

Vid utformningen av riktlinjer för 1960-talets socialpolitik inom stat och kommun måste åldringsvården ägnas särskild uppmärksamhet. Befolkningsstatistiken utvisar en snabb ökning av de äldre åldersgrupperna i förhållande till de yngre årgångarna. År 1950 utgjorde antalet personer över 65 år i vårt land 721 093. Motsvarande befolkningskategori beräknas år 1960 uppgå till 856 400, 1965 till 934 700 och 1970 till 1 023 500 åldringar.

Samhället har vidtagit omfattande åtgärder för att sörja för åldringarnas behov. Betydelsefulla insatser sker också i enskilda sammanhang genom bl. a. olika former av hemtjänst. Församlingarnas diakoniverksamhet utgör vidare ett outhärligt komplement till de statliga och kommunala åtgärderna för de gamlas bästa. Men både det aktuella läget och framtidsperspektiven inger bekymmer. Sjukvårdsorganens kapacitet är otillräcklig. Svårigheten icke minst för åldringar att vid sjukdom beredas plats på sjukhus är påfallande stor. Påfrestningen på socialvården är enorm. Ekonomiska bidrag i olika former är ej till fyllest, i den mån vårdmöjligheterna och den personliga omvårdnaden ej kan tillgodoses. I välfärdssamhället har därför de gamla trots allt blivit en eftersatt grupp.

1952 års åldringsvårdskommitté bidrog positivt till bedömningen av detta vitala problem och gav värdefulla uppslag för det fortsatta arbetet. Även om flera av utredningens förslag i viss omfattning håller på att realiseras, framstår dock alltså — och i stigande grad — åldringsvården som en angelägenhet av första ordningen. En kartläggning av de aktuella vård- och hjälpbehoven skulle visa detta med all tydlighet och är i dagens läge synnerligen påkallad.

När det gäller den slutna åldringsvården skulle en närmare kontakt mellan sjukvård och socialvård vara av stor betydelse. En sådan samverkan skulle bl. a. kunna leda till att de hem för åldringar som planeras utrustas med vissa sjukvårdsresurser. Att de gamla, såsom redan i stor utsträckning sker, i görligaste mån bör beredas möjlighet att ta med sig någon del av sitt bohag till ålderdomshemmet, så att härmed något av den gamla hemmiljön bevaras och omflyttningen blir mindre kännbar, är självklart.

Åldersforskningen, både den medicinska och den sociala, understryker kraftigt betydelsen av de personliga momenten i åldringsvården.

Framför allt bör den öppna åldringsvården utbyggas. Genom en effektivare organisation av hemtjänsten skulle det bli möjligt för de gamla att längre stanna kvar i det egna hemmet. Lovvärda ansträngningar har i detta hänseende gjorts av kommunerna, Röda korset m. fl. På vissa håll har man berett de gamla tillgång till färdiglagad mat till självkostnadspris — bl. a. via skolfrukostarna. Genom sådana åtgärder kan dels de gamlas fysiska och psykiska välbefinnande befrämmas, dels samhällets investeringar i vårdanstalter avsevärt nedbringas. Ålderdomshemmen skulle då kunna reserveras för dem som oundgängligen är i behov av ständig tillsyn och vård. Över huvud taget bör i planeringen för åldringsvården intresse och ansträngningar i allt högre grad inriktas på den förebyggande åldringsvården och på en terapi som avser de ännu friska.

Människovården får icke enbart bli en samhällets kollektiva angelägenhet. Den föreställningen måste bortarbetas, att stat och kommun med sina åtgärder och anstalter fritager den enskilde från omsorgen om nästan. Samhällets fostrande organ bör målmedvetet verka för att de enskilda människornas ansvar för varandra inskärpes. De religiösa, allmänt ideella och politiska organisationerna ger redan nu impulser i den riktningen, men det synes angeläget att samhället som sådant engagerar sig i en dylik upplysningsverksamhet.

I detta sammanhang vill vi i likhet med motionärer vid 1959 års riksdag (se II: 521) framhålla, att en lämpligare uppgift för det frivilliga socialarbetet — som ingen statlig socialpolitik kan göra överflödigt — torde vara svårt att finna än att organisera och svara för att ledig arbetskraft kommer hemvården av äldre medmänniskor till godo. En icke obetydlig arbetskraftsreserv finns bland de gifta kvinnorna, ej minst i familjer där barnen lämnat hemmet och hemarbetets rationalisering frigör tid och energi, samt bland änkorna. Beskattningen av den eventuella inkomsten av sådant deltidarbete avhåller emellertid många från sådana uppgifter. Vi förordar därför en begränsad skattefrihet för sådana tjänster, lämpligen intill ett belopp av högst 1 500 kronor.

De problem som här antytts — kartläggning av vårdbehoven, upplysningsverksamhet avseende frivilliga insatser samt viss skattefrihet i samband härmed — synes oss böra göras till föremål för vidare överväganden med intresset särskilt inriktat på den personliga omvårdnadens problem.

Med åberopande av vad vi anfört anhåller vi därför,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning rörande åldringsvården med

speciell inriktning på den personliga omvårdnadens problem
och i övrigt med beaktande av vad i motionen anförts.

Stockholm den 20 januari 1960

David Svenungsson

Karin Wetterström

Birgitta Sjöqvist

Ove Gansmoe

Carl Eric Hedin

Erik Magnusson
i Tumhult

Folke Björkman

Stina Wallerius-Gunne

Carl-Wilh. Lothigius

Ernst V. Staxäng

Sven Svensson
i Krokstorp

Jean Braconier

Hans Nordgren

Dag R. Edlund

Märta Boman

Lennart Stiernstedt